

Vårt datum
2020-04-30

Vår Referens
TV 2020/711
Kristina Appleby
kristina.appleby@tekniskaverken.se
013-20 92 87

Ert datum/Your date
2020-01-29

Er referens/Your reference
M2019/02246/Nm

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Remissyttrande avseende *SOU 2019:66 En utvecklad vattenförvaltning – betänkande av vattenförvaltningsutredningen (Dnr M2019/02246/Nm)*

Tekniska verken i Linköping AB önskar genom detta remissyttrande lämna synpunkter på betänkandet SOU 2019:66 En utvecklad vattenförvaltning – betänkande av vattenförvaltningsutredningen.

Tekniska verken är ett regionalt kommunägt energiföretag med omkring 230 000 privat-och företagskunder. Tekniska verken bedriver verksamhet inom bland annat kraftvärme, vattenkraft, vindkraft, biogas, avfallsinsamling, avfallsbehandling, vatten & avlopp, eldistribution och bredband. Under 2019 gav vår verksamhet en klimatnytta på 860 400 ton CO₂.

Tekniska verken står bakom och hänvisar till remissvaret från våra branschorganisationer Energiföretagen Sverige och Svenskt Vatten, men vill understryka följande punkter:

Sammanfattning

Tekniska verken tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, däribland förslagen till förändrad organisation och att vattenmyndigheterna avskaffas. Förslaget gör organisationen för förvaltningen av Sveriges vattentillgångar mer ändamålsenlig. Vidare lyfter utredningen på ett bra sätt fram vikten av att riksdag, regering och kommuner ska ges en starkare ställning kring vattenförvaltningen. Tekniska verkens uppfattning är att utredningen har gjort ett bra och gediget arbete och förslagen är välmotiverade utifrån den grundliga problembeskrivning som utredningen presenterar. Mot bakgrund av det anser Tekniska verken att det är angeläget att förslagen genomförs.

Tekniska verkens ställningstagande

Tekniska verken anser att utredningens absolut viktigaste förslag till förändring är att politiken ges en mer framskjuten ställning jämfört med idag. Kommunal och nationell politik bör få den roll i styrning och prioritering och på det sätt som utredningen föreslår. Genom att ge kommunerna större betydelse utnyttjas VA-verksamheternas kompetens och potentialen i åtgärder som är möjliga tas bättre till vara. Utredningens förslag på hur riksdag, regering och

kommuner ska ges en starkare ställning om vattenförvaltningen är väl avvägda och mycket angelägna att genomföra.

I dag saknas en ändamålsenlig process för hur politiken ska ges inflytande över vattenförvaltningens inriktning. Den politiska styrning som sker genom regeringsprövning av åtgärdsprogram är inte tillräcklig, inte minst mot bakgrund av att den sker först i slutet av varje förvaltningscykel. Politisk inriktning för hur avvägning av olika intressen ska ske måste få genomslag redan vid beslut om målsättningen, det vill säga vid beslutande av miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer är bindande och gäller skarpt i enskilda prövningar. Normerna sätter på ett helt avgörande sätt förutsättningarna att bedriva verksamheter kopplat till vatten, alltifrån vattenkraft till byggande i urbana miljöer. Dessa miljökvalitetsnormer baseras på svåra avvägningar. Lokal naturmiljö ställs till exempel mot globala miljöfrågor såsom klimat och förnybar elproduktion. Här ska även noteras att ramvattendirektivet är en lagstiftning som lämnar ett betydande utrymme till de enskilda medlemsstaterna att själva avgöra vilka intressen som ska väga tyngst. Normsättning är därför inte en typisk förvaltningsuppgift. Utredningens genomgång av vattenförvaltning i andra länder visar att det även där i regel betraktas som politiska beslut.

Tekniska verken välkomnar att stora delar av det arbete som idag utförs av Vattenmyndigheterna flyttas över till Havs- och vattenmyndigheten. Att koncentrera arbetsuppgifter på färre aktörer ger bättre möjligheter både till styrning och ansvarsutkrävande.

Frågor kopplat till vatten måste i högre utsträckning behandlas utifrån ett helhetsperspektiv. Vattenförvaltningen måste i högre grad underlätta och skapa förutsättningar för viktiga avvägningar mellan både lokala och globala miljöintressen och även andra samhällsintressen. Tekniska verken bedömer att de föreslagna organisationsförändringarna bidrar till det.

Specifika synpunkter på delar av utredningen

Vattenförvaltningsavgift (Avsnitt 22.6, sid. 638-647)

När det gäller utredningens förslag om fortsatt utredning av hur en vattenförvaltningsavgift kan utformas vill Tekniska verken framhålla att vattenkraftsbranschen redan har etablerat Vattenkraftens miljöfond. Fonden innebär att 10 miljarder kronor har avsatts för miljöförbättrande åtgärder vid vattenkraftverk. Utöver det står verksamhetsutövarna för insatser motsvarande ytterligare ca fem miljarder kronor.

Förutsättningarna för miljöfondens etablering var att det inte skulle tillkomma ytterligare kostnader med samma syfte, varför det således är centralt att en eventuell vattenförvaltningsavgift fullt ut tar hänsyn till det.

Vattenråd (Avsnitt 18.10.4, sid. 560-562)

Vattenråd kan i vissa fall vara lämpliga forum för att sprida och fånga upp information och kunskap. De består dock av ideella föreningar som styrs av en mängd olika intressen. De

politiska prioriteringar som måste verka styrande för vattenförvaltningen kommer många gånger att ha svårt att få genomslag i vattenråden. Tekniska verken delar därför inte utredningens bedömning att vattenråd ska spela en central roll i samverkansprocessen. Samråd och samverkan med verksamhetsutövare i ett område bör istället ske direkt med dessa och inte via vattenråd.

Styrning av länsstyrelser (Avsnitt 16.3, sid. 470-471)

Tekniska verken delar uppfattningen att styrningen av länsstyrelserna behöver vidareutvecklas så att vattenförvaltningen kommer in som en del av helheten där avvägningar kan och ska göras mellan olika samhällsintressen.

Centrala sektorsmyndigheter (Avsnitt 1.4.16, sid. 471-474)

Tekniska verken välkomnar utredningens förslag att ge Havs- och vattenmyndigheten ett större ansvarsområde för vattenförvaltningen. Tekniska verken anser dock att även de centrala myndigheterna Energimyndigheten och Svenska kraftnät bör ges en mer uttalad roll, eftersom just vattenkraftens frågor är en så stor del av svensk vattenförvaltning.

De operativa planerna (Avsnitt 18, sid. 499)

Tekniska verken välkomnar förslaget att det ska tas fram en operativ plan för det konkreta åtgärdsarbetet. Tekniska verken ser det även som positivt att Länsstyrelserna särskilt ska bedöma om åtgärderna i en operativ plan är tillräckliga för att vattenförekomsterna ska uppnå den status som anges i miljökvalitetsnormerna, något som ofta saknats i dagens åtgärdsprogram. Tekniska verken vill poängtera vikten av att verksamhetsutövare görs delaktiga i framtagandet av de operativa planerna.

Lokala grupper och samverkan (Avsnitt 21.2.1, sid 591-592)

Samråd och samverkan med till exempel verksamhetsutövare och fastighetsägare måste ske direkt med dessa. En referensgrupp med representanter säkerställer inte att informationen går fram och att allas intressen tas till vara. Åtgärdsarbetet bör heller inte drivas via de lokala referensgrupperna, utan via myndigheter med ansvar för att på ett professionellt sätt prioritera mellan olika samhällsintressen.

Arbete på EU-nivå (Avsnitt 18.11, sid. 562-565)

Enligt förslaget ska Havs- och vattenmyndigheten även fortsättningsvis vara ansvarig för att samordna det svenska CIS-arbetet. Tekniska verken anser att den som representerar Sverige i dessa sammanhang behöver vara väl insatt inte bara i vattenmiljöfrågor, utan även ha god insikt i hur beslut påverkar andra samhällsintressen. Tekniska verken vill därför se ett förtydligande av att uppdraget att representera Sverige i CIS-arbetet självklart förutsätter att kunskap löpande inhämtas både från sektorsmyndigheter som Energimyndigheten, men också från vattenkraftsbranschen. Sverige är i EU-sammanhang ett land med stor vattenkraftsproduktion och det krävs därför att den som representerar Sverige har kompetens att avgöra hur olika ställningstaganden som görs i CIS-arbetet påverkar

vattenkraften, och därmed möjlighet att verka för att de beslut som fattas innebär en bra avvägning.

Statens nämnd för normgivning på vattenförvaltningens område (Avsnitt 21.3, sid. 607)

Tekniska verken ser positivt på förslaget om en nämnd. Tekniska verken anser dock inte att det är lämpligt att peka ut "erfarenhet från ideell organisation" som särskilt meriterande för ledamöter i nämnden. Nämndens arbete kommer till stor del att utgöras av komplicerade avvägningar mellan olika samhällsintressen, vilket i allmänhet inte är fokus i en ideell organisation.

Kammarkollegiets roll

Hela samhället står inför en omfattande omställning om vi ska kunna nå de klimatpolitiska målen. En förutsättning för att det överhuvudtaget ska vara möjligt är effektiva tillståndprocesser. Utredningen avgränsade bort frågan om Kammarkollegiets roll i miljötillståndprocesser. Tekniska verken anser dock att det är något som bör hanteras i samband med beredningen av utredningens förslag.

I tillståndprocesser som rör vattenkraft är det inte ovanligt att staten företräds av fyra olika aktörer. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelsen och Kammarkollegiet kan alla föra statens talan i samma mål. Detta är inte en effektiv hantering av samhällets resurser, inte heller bidrar det till ändamålsenliga tillståndprocesser. Mot bakgrund av att Kammarkollegiets tjänstemän dessutom saknar naturvetenskaplig kompetens blir deras bidrag till prövningarna begränsat. I syfte att skapa effektiva tillståndprocesser och värna om att samhällets resurser sätts in där de gör som mest nytta anser Tekniska verken därför att de miljöjuridiska resurser som finns på Kammarkollegiet bör koncentreras till andra myndigheter.

Antalet vattenförekomster

Tekniska verken vill än en gång understryka vikten av att de resurser som finns inom vattenförvaltningen används så effektivt som möjligt. Ett viktigt steg för att åstadkomma detta är att indelningen av vattenförekomster i Sverige ses över i syfte att kraftigt minska antalet vattenförekomster. Utredningen diskuterar möjligheterna att gruppera vattenförekomster för att på så sätt minska den administrativa bördan. Tekniska verken bedömer inte det som en framkomlig väg eftersom det blir nästintill omöjligt att uppfylla icke-försämringskravet i mycket små vattenförekomster. Antalet vattenförekomster måste istället minskas.

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter

Tekniska verken vill än en gång betona vikten av att Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter kopplat till vattenförvaltning revideras. Föreskrifterna slår bland annat fast vad som utgör god status/potential vilket blir styrande för vilka åtgärder som måste vidtas. I de nyligen reviderade föreskrifterna HVMFS 2019:25 och HVMFS 2017:20 har de politiska intentionerna i propositionen Vattenmiljö och vattenkraft och efterföljande lagstiftning inte

fått något tydligt genomslag. Om inte Havs- och vattenmyndighetens klassificeringsföreskrifter görs om från grunden så ger detta i praktiken inget handlingsutrymme för den Nationella handlingsplan som regering och riksdag ska besluta om.

För att vattenförvaltningen ska fungera måste också föreskrifterna förenklas så att vattenförekomster kan klassas med en rimlig arbetsinsats. Med dagens regelverk krävs ett oerhört omfattande underlag för att klassa en vattenförekomst enligt bedömningsgrunderna, och därför saknas också sådana undersökningar och redovisningar för i princip alla Sveriges 27 000 vattenförekomster. Den typ av detaljerade information som skulle behövas går helt enkelt inte att ta fram med en rimlig arbetsinsats. Tekniska verken anser att de bedömningsgrunder som fastslås i föreskrifter måste vara av den karaktären att de faktiskt kan användas för majoriteten av vattenförekomsterna. Därför behöver omfattande förenklingar göras.

Författningsförslagen

Förslag till förordning om ändring i Vattenförvaltningsförordningen 4 kap 3 § (Sid. 57)

Tekniska verken anser att det är viktigt att skilja på konstgjorda och kraftigt modifierade vattenförekomster. En av människan skapad vattenförekomst måste klassas som konstgjord, oavsett om punkterna i paragrafen är uppfyllda. Systemet blir annars omöjligt att tillämpa.

Fortsatt kontakt

Tekniska verken hoppas att Miljödepartementet kommer att beakta dessa synpunkter. Vi välkomnar frågor på detta remissyttrande.

Med vänlig hälsning

Klas Gustafsson

Vice vd, Tekniska verken i Linköping AB (Publ)